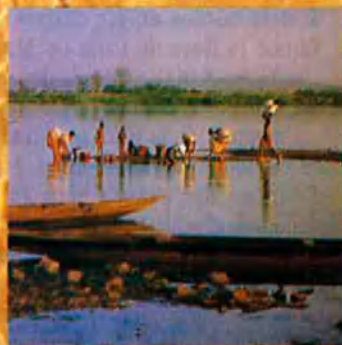

¿Un futur dèsert?

El paradís africà

El 5 de juny és el Dia Mundial del Medi Ambient. Bon moment per recordar un dels continents més maltractats: l'Àfrica.

El continent africà ha estat considerat el paradís del món. Però, a partir de les dues últimes dècades, aquest tòpic s'ha esvaït a poc a poc. L'Àfrica de l'exuberància, de la fauna exòtica i de les selves inaccessibles doncs a una Àfrica pobre, amb fam i desertització és una amenaça.

Per diferents motius, Àfrica tendeix a convertir-se en el continent amb més zones calentes -ecològicament parlant- del planeta. Errors en la transformació de l'agricultura, l'aplicació d'una indústria inadequada i la ceguesa davant la importància de potenciar l'autosuficiència alimentària d'aquest continent han portat la fam

a grans extensions del territori.

La desertització va guanyant terreny molt ràpidament en certes zones del continent. Aquesta és el cas del dèsert del Sahel, que es calcula que avança cap al sud a una mitjana de 100 quilòmetres cada 25 anys, i que guanya cada dia més i més espai a la sabana.

LA FAM: UNA AMENAÇA CONSTANT

L'Organització per l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) ha advertit de la situació crítica en què es torna a trobar la població de països com Etiòpia i Sudan. A causa de les pèssimes collites dels dos darrers anys, cinc milions de persones a Etiòpia i set al Sudan es troben en una situació semblant a la dels anys 1984 i 1985, quan la sequera va afectar tota la zona. L'ajuda alimentària que necessiten imminentment es calcula en dos milions de tones d'aliments. Altres països africans que també es troben amenaçats per la fam són: Burkina Faso, el nord de Camerun, Txad, Mauritània i Níger.

A aquesta alarmant situació de l'agricultura hem d'afegir la plaga de la mosca assassina (*Cochiliomyra hominivorax*), que pot afectar el bestiar del nord d'Àfrica. La plaga que es va detectar a Líbia al juliol de 1988 ja ha matat 12.000 caps de bestiar i hi ha la possibilitat que pugui atacar també la fauna salvatge tropical. La zona infestada cobreix 25.000 quilòmetres quadrats i l'àrea d'acció es pot estendre a Tunísia, Argèlia i Egipte. Experts de l'ONU han posat en marxa un programa que preveu eradicar-la en un any.

D'altra banda, la desforestació es fa palesa en algunes zones del sud-est d'Àfrica i en la selva tropical. Els recursos forestals de països de l'Àfrica oriental com Burundi, Etiòpia i Rwanda s'han exhaurit i en altres països comencen a ser escassos, com per exemple a Zimbabwe i a Malawi. Algunes zones de la selva tropical del golf de Guinea estan sobreexplotades, així per exemple la Costa d'Ivori ha perdut el 66 % dels boscos en els darrers 25 anys. També la flora de l'illa de Madagascar —on hi ha 8.000 espècies úniques— està afectada per la desforestació.

Un estudi de la FAO confirma que, des de començaments de segle, els boscos d'Àfrica s'han reduït a la meitat. La conseqüència d'aquesta desforestació és l'acció combinada de diversos factors: la recollida de llenya com a combustible bàsic, la irrupció —no sempre ben estudiada— de l'agricultura, la cria massificada de bestiar i la tala indiscriminada amb fins comercials.

Però la colonització del Nord industrial no tan sols ha expoliat les primeres matèries d'aquest continent, com la fusta, sinó que, a més a més, l'ha fet servir d'abocador de les deixalles més tòxiques i perilloses que han produït les indústries químiques d'Europa i d'Amèrica del nord. Països com Benín, Guinea Equatorial o Sud-

¿La desconexió com a solució?

A partir de 1960, molts estats africans van començar el camí cap a la independència, cap a la llibertat, després de molts anys de colonització. Però el balanç polític i econòmic que en podem fer ara, trenta anys després, no és gaire afalagador.

Segons Josep Antoni Borrell, del Centre d'Estudis Africans, "els 46 estats independents han tingut en aquests 30 anys un total de 166 dirigents, 75 cops d'estat amb èxit i avui dia 20 d'aquests estats estan dirigits formalment per una junta militar".

Un dels grans desafiaments polítics del continent és la unitat africana. Hi ha dos grups que hi treballen, el grup de Casablanca, que, segons Borrell "vol una unió política ràpida d'Àfrica, abans d'una unió econòmica, amb un sol govern central" i el grup de Brazzaville "que pretén poten-

ciar el poder dels governs estatals i buscar en una organització un element per a la cooperació interestatal".

Per altra banda, la situació econòmica d'Àfrica és crítica. El deute extern del conjunt del continent es calcula entre els 150.000 i 200.000 milions de dòlars.

L'economista egipci Samir Amin apunta, en la seva obra *La desconexió, cap a un sistema mundial policèntric*, com a única solució a la situació que pateix, la desvinculació econòmica del Tercer Món respecte al món desenvolupat. Al mateix temps, critica la política d'apadrinament d'Occident sobre Àfrica, "s'ajuda Àfrica per mantenir-la en la seva integració en el sistema econòmic actual, que precisament és la causa de la seva catàstrofe. El que cal és desconnectar-la".

F.J.A.

àfrica han acceptat albergar en el seu territori milers, i en algun cas milions, de tones de residus industrials a canvi de compensacions econòmiques o armes.

D'altra banda, el sud-oest d'Algèria va ser l'escenari de les primeres proves nuclears franceses. El 13 de febrer de 1960, en el centre d'experimentació nuclear i de míssils teledirigits de Reggane, al desert de Tanezrouft, esclatava la primera bomba nuclear francesa. El centre va deixar de funcionar el 1962, quan Algèria va aconseguir la independència. Actualment, Reggane és una base militar de l'exèrcit algerià.

LA FAUNA SALVATGE EN PERILL

Malgrat els 45 gran parcs o reserves que s'estenen sobre tot a la meitat sud del continent, la fauna d'Àfrica està en una situació greu. Segons la National Geographic Society, hi ha unes 75 espècies en perill d'extinció i altres tantes són molt vulnerables.

Només a l'illa de Madagascar —una de les reserves naturals més importants del planeta— hi ha 20 espècies en perill d'extinció, entre mamífers, aus i rèptils. Entre aquestes hi ha l'indri i l'*aye-aye*, primats de petites dimensions (*lemúrids*) exclusius d'aquesta illa. Unes altres 20 espècies d'aquest subcontinent africà són vulnerables de passar a aquest estatus. Això és especialment greu perquè més de cent aus i quasibé la totalitat de les espècies amfibies de l'illa, unes 140, són úniques al món.

Entre la fauna africana, cal destacar la

situació alarmant d'algunes espècies com l'elefant, a causa dels estralls que ha produït i produeix la caça furtiva i el comerç il·legal dels ullals que mou milions de dòlars. Un quilogram d'ivori —que és denominat també or blanc— pot costar uns 30.000 pessetes. Aquest comerç s'ha introduït fins i tot als Països Catalans, com va ser denunciat fa poc mesos per Els Verds. A través del port de València i d'Andorra arribava ivori dels països del golf de Guinea i de Hong Kong.

Es calcula que en els deu últims anys, uns 800.000 elefants han estat abatuts pels trets dels caçadors furtius. Les valoracions més optimistes sobre la població d'elefants a l'Àfrica, parlen de 600.000 exemplars pel cap alt i les més pessimistes d'uns 350.000.

Especialistes del Fons Mundial per a la Conservació de la Natura (WWF), després d'haver estudiat el problema *in situ*, confirmen que, si s'hi continua caçant a aquest ritme, "els elefants s'extingiran molt abans que les grans balenes. A l'Àfrica oriental, l'elefant desapareixerà en 5 o 10 anys". A països com Kenya, Tanzània i Zaire, on la situació és molt greu, la caça furtiva està fortament castigada i el comerç de l'ivori és totalment prohibit. En canvi a Zimbabwe, Zàmbia o a Sud-àfrica, es permet la comercialització i s'estudia la possibilitat de regular-ne el comerç.

SEGUINT LA SENDERA DELS ELEFANTS

Un altra espècie que segueix el mateix

l'Àfrica bruta

caní és el rinoceront negre, animal que es troba en una situació encara més difícil que la de l'elefant, a causa del comerç, també il·legal, que se'n fa de la banya.

Hi ha tan sols dues zones on la població de rinoceronts supera els dos mil caps, la de la Vall de Luangwa, a Zàmbia i el parc de Selous, a Tanzània. La mateixa WWF va proporcionar als vigilants de la reserva en la zona del riu Zambezi, a Zimbabwe, un helicòpter per protegir els rinoceronts dels caçadors furtius i evitar, així, l'extinció d'aquesta espècie en la zona.

Un altre animal en perill d'extinció és el goril·la de les muntanyes o goril·la negre. Fa dos anys es calculava que quedaven uns 300 exemplars en la zona volcànica de Virunga, situada entre els països de Rwanda, Uganda i Zaire. L'òrix, que habita al desert del Sahel, és un altre mamífer que es troba en la mateixa situació. En aquest moment en queden uns pocs centenars en la reserva d'Ouadi Rimè-Ouadi Achim, al nord-est del Txad.

També la zebra és un animal en perill d'extinció, tant la subespècie *grevyi*, pròpia de l'Àfrica oriental, com la de

muntanya que habita a Sud-àfrica. Es creu que, de la zebra de muntanya, en queden tan sols uns 400 exemplars a la península del Cap.

Entre les espècies vulnerables, és a dir aquelles que, si no es prenen mesures urgents, passaran a l'estadi d'"en perill d'extinció", hi ha animals tan coneguts com el cocodril del Nil, el guepard, la gasela, el ximpanzé, el mandril... La llista no s'atura aquí, continua amb un llarg etcètera d'animals susceptibles de desaparèixer.

Francesc Josep Deó